

Taimen ja kalatalouspolitiikka

– vertailussa Päijänne ja Vättern

Mikko Jokilahti

Jukka Syrjänen, Olli Sivonen,
Kimmo Sivonen
Jyväskylän yliopisto
Konneveden kalatutkimus ry
Keski-Suomen kalastusaluepäivä
Jyväskylä 13.12.2013

Piirteet

Päijänne

- Pinta-ala 1118 km²
- Keskisyvyys 16 m
- Valuma-alue 26460 km²
- Suurimmat tulojoet padottu, pienet joet pääosin vapaina
- Luusua vapaa, Kalkkistenkoski, 237 m³/s
- Vesi likaantui 1900-luvun alkupuoliskolla, puhdistunut
- Kaupunkikeskuksia rannalla
 - Jönköping, 90 000 asukasta
 - Motala, 30 000 asukasta

Vättern

- Pinta-ala 1910 km²
- Keskisyvyys 40 m
- Valuma-alue 6360 km²
- Ei suuria tulojokia, pienistä joista padottu puolet?
- Luusua padottu, Motala Ström, 36 m³/s
- Vesi likaantui 1900-luvun alkupuoliskolla, puhdistunut
- Kaupunkikeskuksia rannalla
 - Jyväskylä, 120 000 asukasta
 - Jämsä, 20 000 asukasta

Kalayhteisöt

Päijänne

- Petokalojen ravintokalalajeja
 - Muikku, kuore, särkikalat, ahven
 - siika sekakantana (=istukasta ja villiä)
- Petokalalajit
 - Taimen, kuha, hauki sekakantoina
 - Made ja ahven villinä
 - Järvilohi istutettuna

Vättern

- Petokalojen ravintokalalajeja
 - Kuore, muikku, kolmipiikki, siikalajit, särkikalat, ahven
- Petokalalajit
 - Taimen, nieriä, kuha, hauki, made, ahven villinä
 - Järvilohi istutettuna
- Muut
 - Harjus villinä

Hallinto ja kalaveden hoidon tavoitteet

Päijänne

- Osakaskunnat hallinnoivat
 - Tulevan lain aikana myös kalatalousalue?
- Käyttö- ja hoitosuunnitelmat
 - Suosituksia
 - Lieneekö ekologisen kestävyysperiaate käytössä?
 - Ei numeerisia tavoitteita esimerkiksi kutukannoille

Vättern

- Valtio ja kalastuksen-
hoitoalueet tai
maanomistajat hallinnoivat
- Kirjatut yleisperiaatteet
kalakantojen ja kalaveden
hoidossa
 - Tutkimustieto pohjalla
 - Ekologisen kestävyysperiaate
 - Ei numeerisia tavoitteita
esimerkiksi kutukannoille?

Kalastuspolitiikka yleisesti

Päijänne

- Noin 20 ammattikalastajaa
- Paljon vapaa-ajankalastusta
- Kaikki kalastus varsin vapaata
 - Ei paljoa välinerajoituksia
 - Ei saalisrajoituksia
 - Ei suuria rauhoitusalueita, jokisuissa pieniä alueita?

Vättern

- Noin 20 ammattikalastajaa
- Paljon vapaa-ajankalastusta
- Kaikki kalastus säädelty kohtalaisesti
 - välinerajoituksia ja saaliskiintiöitä
- 15 % järven pinta-alasta rauhoitettu kalastukselta
 - Kutualueita
 - Jokisuissa rauhoitusalueita
- Kalalajien alamitat lähellä suomalaisia vuoden 2014 alamittoja

Kalaistutuspolitiikka yleisesti

Päijänne

- Istutukset osin velvoitteita, osin osakaskuntien ja kalastusalueiden kustantamia
- Paljon istutuksia
- Vuosittain taimen, siika, kuha(?), hauki
 - Sivuvesistöissä kirjolohi
 - Taimenen mäti-istutuksia
- Joinakin vuosina järvilohi, nieriä, harjus, aiemmin puronieriä

Vättern

- Vähän istutuksia
- Kuha istutettu ja kotiutettu 1920-luvulla
- Vuosittain järvilohi, aiemmin kirjolohi, puronieriä, harmaanieriä
- Taimenta ei lainkaan!

Virtavesien kunnostus ja kalatierakentaminen

Päijänne

- Vaajakoskella kalatie, Jämsänkoscella ja Tainionvirralla ei kalatietä
- Kuhankosken kalatien yläpuolella paljon koskialaa
- Pienet joet pääosin kunnostettu, 4 kalatietä
- Puroja kartoitettu, joitakin kunnostettu
- Kalkkistenkoski perattu
- Uomakunnostukset ja kalatierakentaminen jatkuvat?

Vättern

- Motala Ström padottu täysin, ei vapaita koskia
- Pienet joet ja purot kartoitettu
- Jokia ja puroja kunnostettu paljon
 - Kymmeniä pieniä kalatietä
 - Hjoånin yläosalle kalatie 500 vuoden patoamisen jälkeen
 - Yhä 300 ihmisen tekemää vaellusestettä jäljellä
- Uomakunnostukset ja kalatierakentaminen jatkuvat?

Järvitaimenen historia ja pyynti lyhyesti

Päijänne

- Taimen yleinen ennen joissa ja järvessä
 - Suurimmat yksilöt 10–15 kg
 - Saalis järvessä 10–50 tonnia vuodessa 1900-luvun alussa
- Vaajakosken läpi vähintään satoja suuria taimenia ennen patoa?
 - Hissin ja kalateiden aikana vaellus hiipunut ja lähes pysähtynyt
- Elpymistä ei toistaiseksi
 - Villin taimenen saalis nyt muutama sata kg vuodessa?

Vättern

- Taimen yleinen ennen myös tulojoissa ja järvessä
 - Saalis järvessä 10–20 tonnia vuodessa 1900-luvun alussa?
 - Lisäksi saalis Motala Strömistä
- Motalan suurikokoinen taimen katosi 1910-luvulla patoamisen takia
 - Ennätyskala 23 kg
- Kutukannat heikkenivät 1980-luvulle, elpyneet myöhemmin
 - Saalis 2010-luvulla taas 10–20 tonnia vuodessa, pääosin vapaa-ajankalastusta

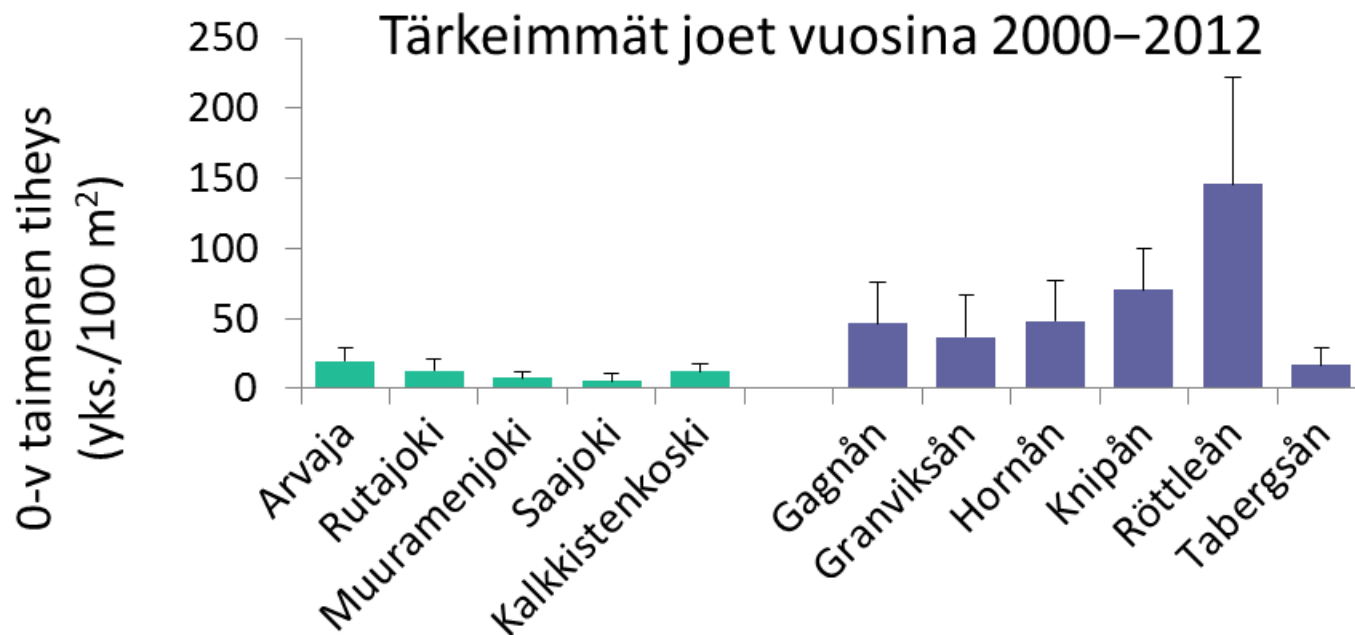
Järvitaimenen tila nyt: lisääntymisalueet ja poikastuotanto

Päijänne

- Taimenta nyt 10–20 pikkujoessa ja purossa sekä Kalkkistenkoskessa
- Poikastiheys pieni tai keskinkertainen

Vättern

- Taimenta nyt n. 60 pikkujoessa ja purossa
- Poikastiheys keskinkertainen, suuri tai huikea

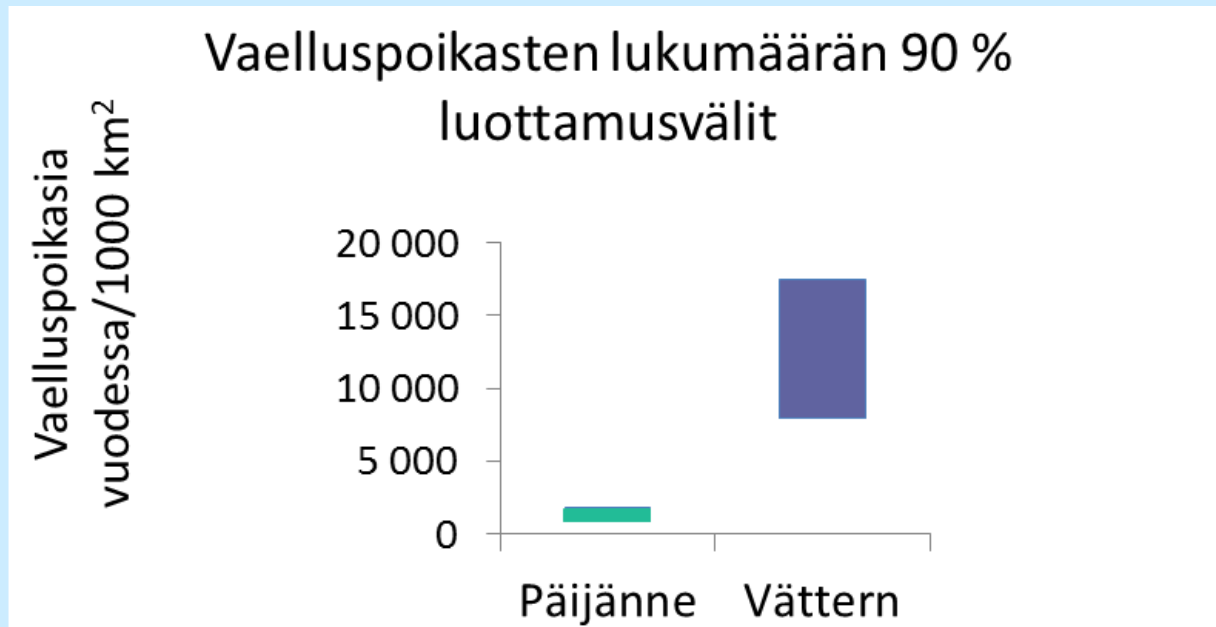
Järvitaimenen tila nyt: vaelluspoikaset

Päijänne

- Vaelluspoikasia lähtenee järvelle 5–10 virtavedestä
 - Suurikokoisia?

Vättern

- Vaelluspoikasia lähtenee järvelle 30–50 virtavedestä
 - Pienikokoisia?

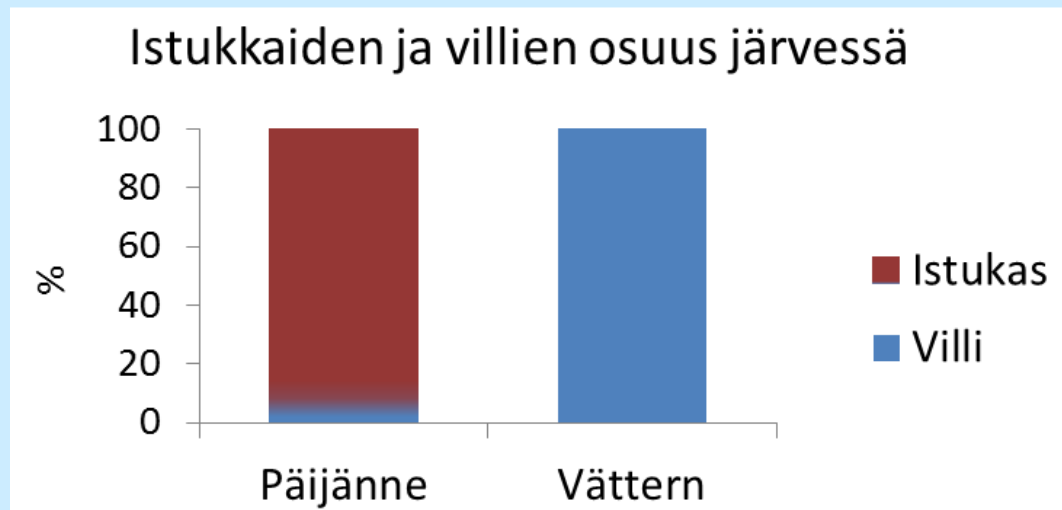
Järvitaimenen tila nyt: järvivaihe

Päijänne

- Merkkipalautusten mukaan villit yksilöt pyydetty 2000-luvulla keskimäärin 45 cm pituisina
- 10000–20000 istukasta vuosittain

Vättern

- Ei taimenistutuksia!

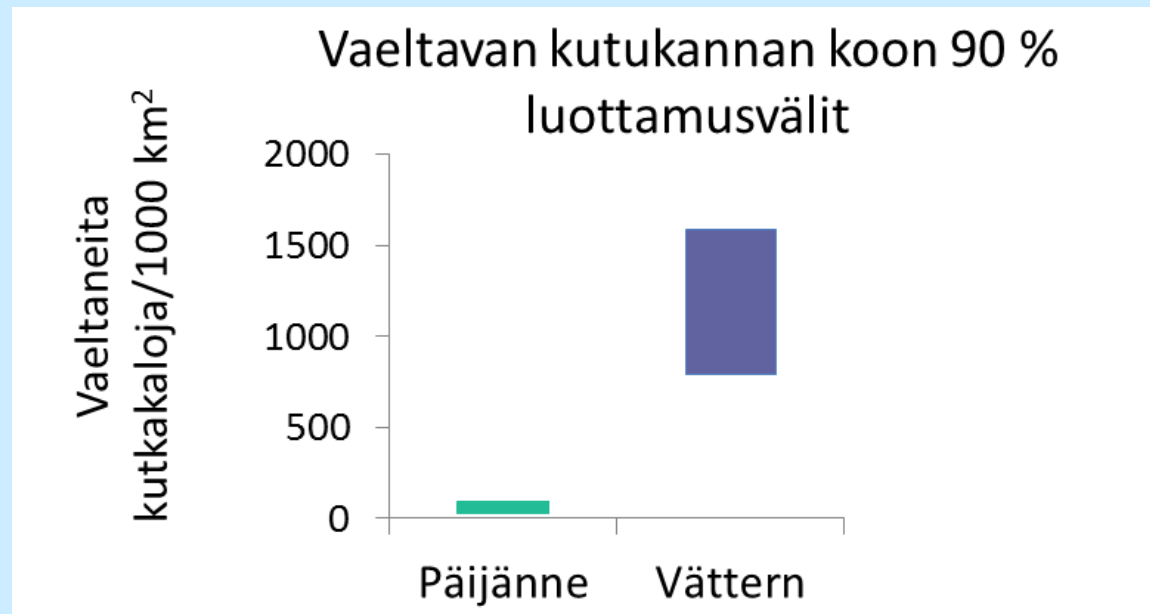
Järvitaimenen tila nyt: kutukannan koko

Päijänne

- Menetelmänä kutupesälaskenta

Vättern

- Menetelminä kalalaskuri, näköhavainnointi, rysäpyynti?, kutupesälaskenta?

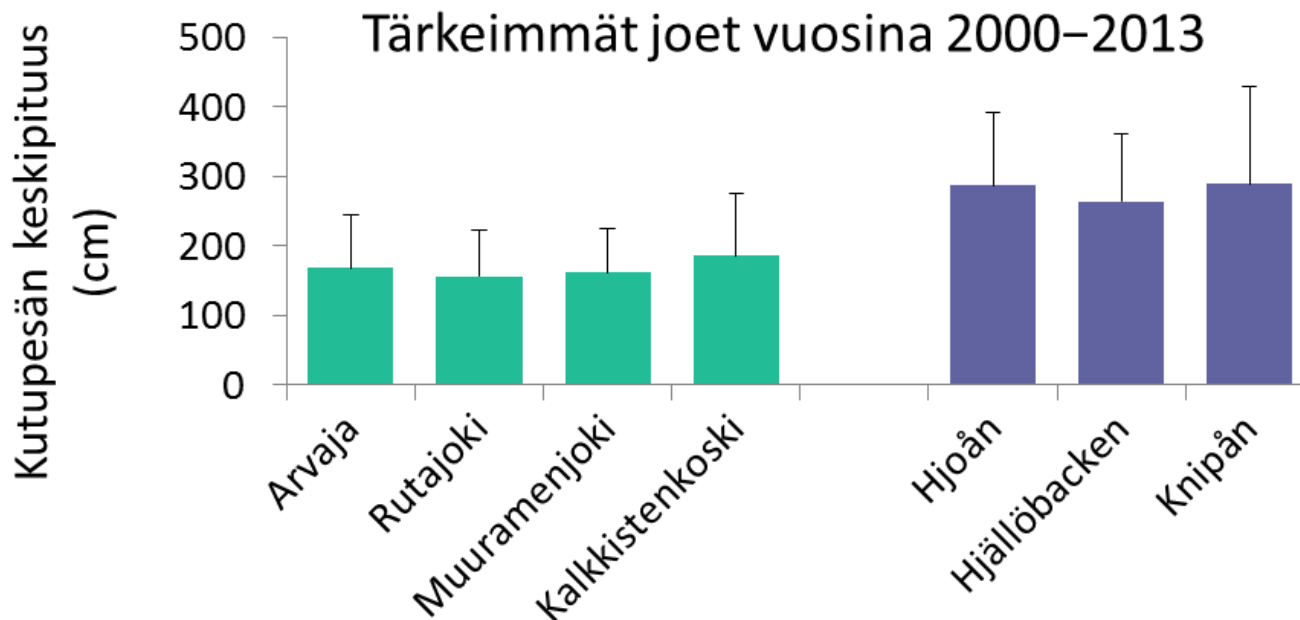
Järvitaimenen tila nyt: kutupesien ja -naaraiden koko

Päijänne

- Kutupesälaskenta
- Kuteneiden naaraiden lovipituus keskimäärin 37 cm pesäharjanteen pituuden perusteella

Vättern

- Kutupesälaskenta
- Kuteneiden naaraiden lovipituus keskimäärin 50 cm pesäharjanteen pituuden perusteella

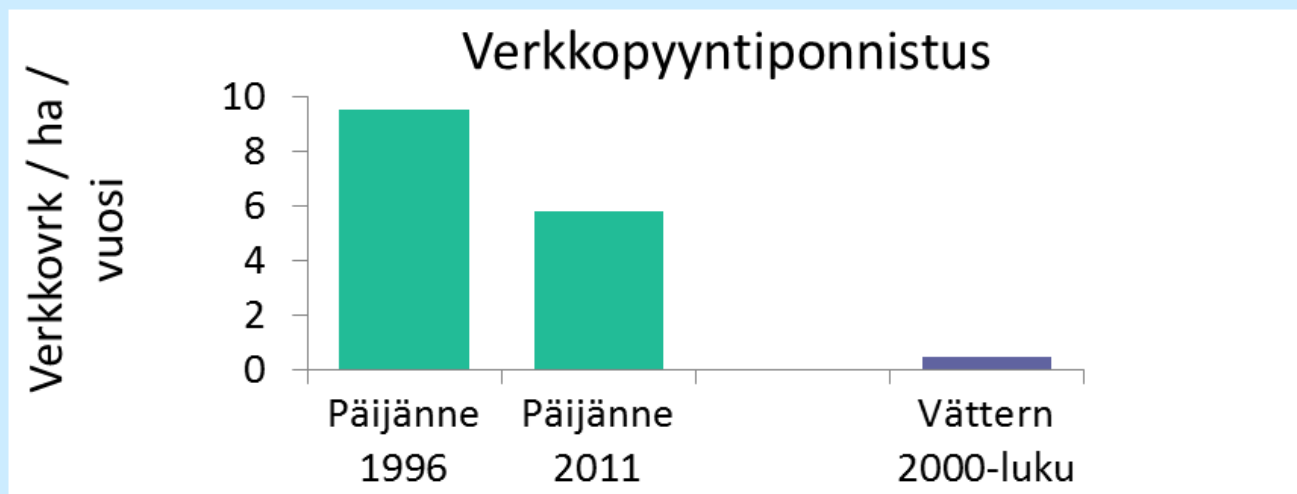
Mistä johtuu ero taimenkantojen tilassa?

Päijänne

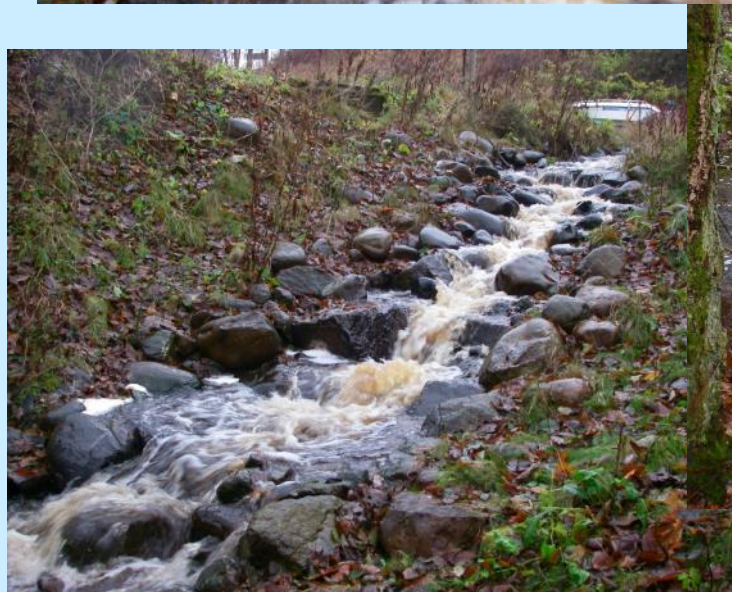
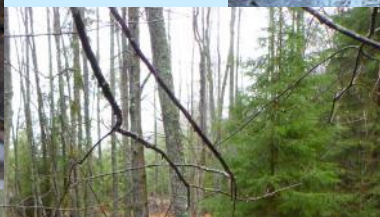
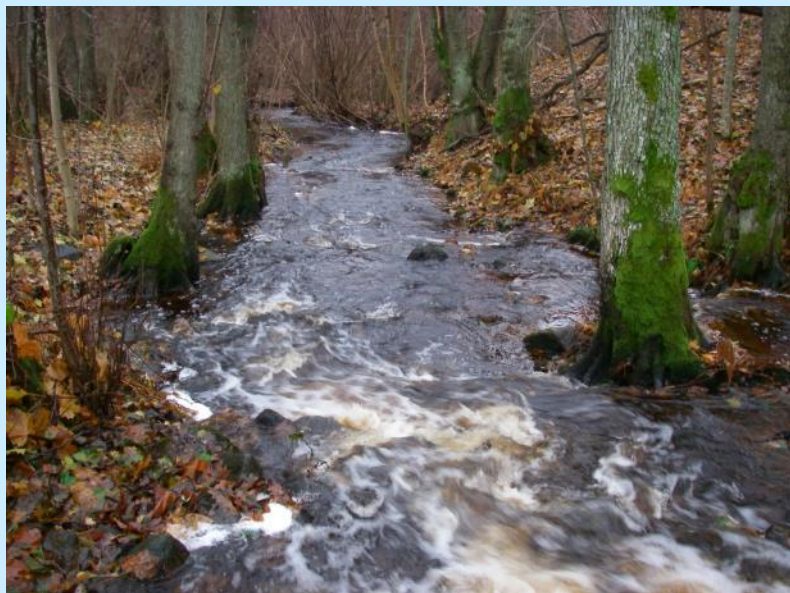
- Ympäristön tilan puolesta kohtalainen villi järvitaimenkanta mahdollinen
 - Ei ole toteutunut
- Kalastuskuolevuus suuri
 - Verkkopyyntiponnistus suuri
 - Uisteluponnistus suuri

Vättern

- Ympäristön tilan puolesta kohtalainen villi järvitaimenkanta mahdollinen
 - On toteutunut
- Kalastuskuolevuus kohtalainen
 - Verkkopyyntiponnistus pieni
 - Uisteluponnistus suuri

Vätternin jokia ja pesälaskentaa vuosina 2012–2013

Entä istukaslohikalat ja muut kalalajit?

Päijänne

- Taimen- ja järvilohi-istutusten tuottama saalis edelleen pienehkö?
 - Istukastaimenen pyyntikoko kasvanut hieman merkki-palautusten perusteella
- Kuha?
 - Vertaileva RKTL:n raportti Suomen ja Ruotsin kuhajärviltä tulossa
 - Suuria yksiöitä harvassa?
- Siika, hauki, ahven?
 - Suuria yksiöitä harvassa?

Vättern

- Järvilohi-istutusten tuottama saalis suuri
- Nieriäsaalis 30 tonnia vuodessa
- Suurikokoisia lohikaloja, haukia, kuhia ja ahvenia
 - Suurimmat järvilohet 15–20 kg, taimenet 7–10 kg, nieriät 3–6 kg, harjukset 1–1,5 kg

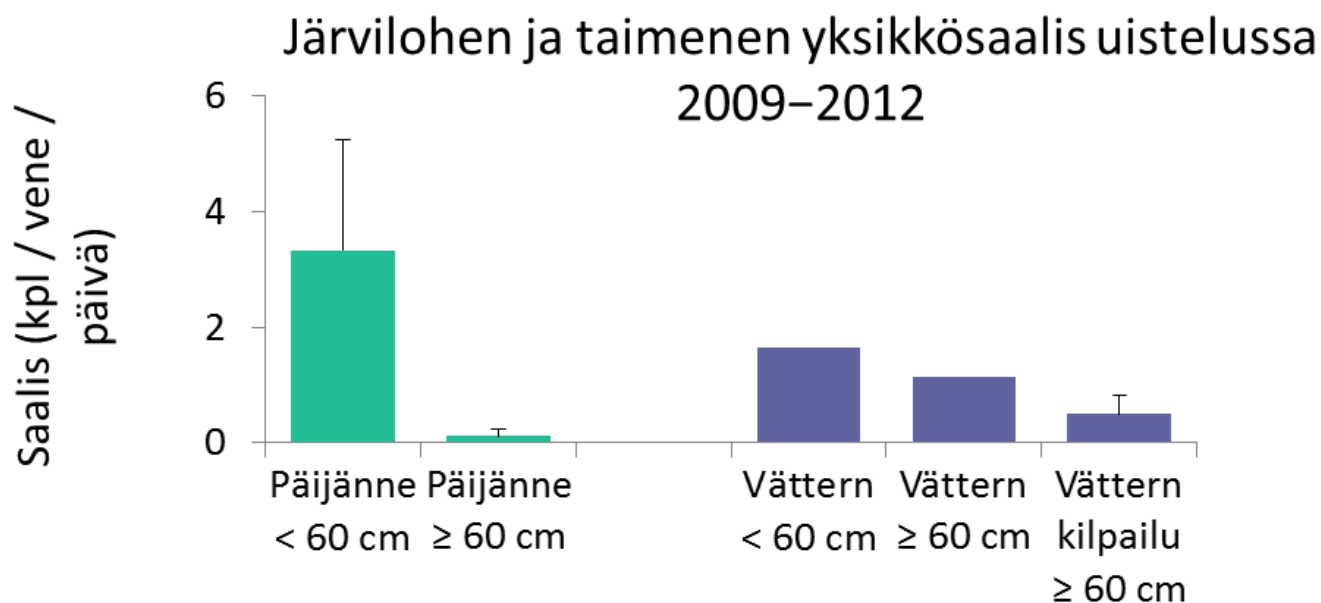
Onko suurten yksilöiden määrässä eroa?

Päijänne

- Yksikkösaalis uistelussa
 - Kirjanpitokalastajat
 - Taimen ja järvilohi

Vättern

- Yksikkösaalis uistelussa
 - Kirjanpitokalastajat ja uistelukilpailut
 - Järvilohi ja taimen

Onko ero Päijänteen ja Vätternin välillä yleistettävissä?

Päijänne

Vättern

Saimaa

Vänern

Puulavesi

Storsjön

Konnevesi

Storvindeln

Näyttäisi olevan, tulokset samat muissakin vesistöissä
Järvi-Suomen ja Ruotsin välillä !

Mikä tavoitteeksi lohikala- ja petokalakannoille?

- Tehokas vapaa-ajankalastus voi pitää kutukannat pieninä ja muuttaa lajien perinnöllisiä ominaisuuksia
- Päättäjien olisi hyvä pohtia yhdessä – yhteistyö!
 - osakaskunnat, tulevat kalatalousalueet, ELY-keskus, kalastusmatkailuyritykset, järjestöt, kansalaisyhteiskunta
- Kansainvälistä vertailua kalatalouspolitiikasta

Yhteistyökumppanit

Johnny Norrgård

Alfred Sandström

Tomi Ranta

Pentti Valkeajärvi

Konneveden kalatutkimus ry

Kala- ja vesistötutkimus Vesi-Visio

kirjanpitokalastajat

Maj and Tor Nesslingin säätiö
tukee tutkimushanketta,
maa- ja
metsätalousministeriö
tiedottamista